

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
Állam- és Jogtudományi Kar

Dr. Horváth Pál
egyesemi adjunktus

KRONOLÓGIAI TÁBLÁZAT AZ EGYETEMES ÁLLAM- ÉS
JOGTÖRTÉNETHEZ

Kézirat

1958

1757

1958

1958

FELSOROLTÁSI JEGYZETELLÁTÓ VÁLLALAT, BUDAPEST
8-7525
Ára: 1.80 Ft

ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

A jogtudományok bevezető színdínműként alkalmazott egyetemes állam- és jogtörténet tárgya és az általa felölelt egyetemes történeti korban kiterjedt anyag sok nehézség elé állítja a kezdő joghallgatót. Az III. összeállított kronológiai táblázat az 1957. évben megjelent "Egyetemes állam- és jogtörténet" c. (Szerk.: Dr. Sárkány Márton tanácskezelő, egyetemi tanár) egyetemes, egyetemesi tankönyv alapján készült, mint a budapesti Tanácsok által nyújtott újabb segédeszköz. A kronológiai táblázat időrendi sorban változja fel a különbözően fontos állam- és jogtörténelmi eseményeket, dátumokat. A kronológiai sor segítséget kíván nyújtani az állam- és jogtudományok korában megfelelő helyen történő elhelyezéséhez, a pontos ismeretek elsajátításához. Ezért a kronológiai sor nem jelent anyagöbbléket, hanem a feldolgozás és az anyag elmélyítésében alkalmas segédeszköznek tekinthető.

A kiadásért felelős a Felsőoktatási Jegyzeteltető Vállalat igazgatója
Mégrendelre: 1958 I. 31. Peldányszám: 7453
Készült Rotaprint eljárással az MSZ 5601-54 Á és MSZ 5602-55 Á szabványok szerint 2,25 (A/5) ív terjedelemben. Ábrával
FELSOOKTATÁSI JEGYZETELTETŐ VÁLLALAT
Felelős: Heitler Imre
8 - 7525

I. e. III. évezred	Órirodalom kora Egyiptomban
I. e. III. évezred derekán	Sumer állam kialakulása,
I. e. III. évezred	Mann történelmi emlékek népszerűsítése,
I. e. 2000-1670.	Középkorrodalom kora Egyiptomban,
I. e. 1830-1550.	Óbabiloni birodalom kora,
I. e. 1728-1686.	Hannunurapi babiloni király kora,
I. e. XVI-XI. sz.	Ujbirodalom kora Egyiptomban,
I. e. XV. sz.	Jim-dinasztia kora Kínában,
I. e. XII. sz.	Cseu-dinasztia kora Kínában,
I. e. XII-VIII. sz.	A homéroszi társadalom kora,
I. e. I. évezred	Brahmanizmus és a kasztrvédészter kialakulása Indiában,
I. e. IX. sz.	A spártai állam kialakulása, (Lykurgosz 820 körül)
I. e. IX-VII. sz.	Babilon és Sziria meghódítása az asszirik által.

- I.e. VIII-VI. sz. A nemzetközi társadalom és bomlása Rómában.
- I.e. VIII. sz. Az athéni állam kialakulása.
- I.e. 753. Róma alapításának mondaszertü dátuma.
- I.e. 753-510. A királyság kora Rómában.
- I.e. 626-539. Az urbiában birodalom kora.
- I.e. 622. Júda törvénykönyvének megjelenése.
- I.e. 621. Drakon arkhon törvényei.
- I.e. VI. sz. Eudhimus kialakulása Indiában.
- I.e. VI. sz. A római állam alkotmány létesülése. (Sextus Tarquinius)
- I.e. VI-V. sz. Dareiosz perzsa uralkodó kora.
- I.e. 594. Sokon arkhon reformjai Athénban.
- I.e. 560-527. Perzsatársaság létrehozása.
- I.e. 525. Egyiptom meghódítása a perzsaák által (Kambyses)
- I.e. 506. Kleiszthenesz arkhon helyreállította a demokráciát.
- I.e. 500 táján. A rabszolgatartó köztársaság alakulása Rómában.
- I.e. 500-449. Görög-perzsa háborúk kora.
- I.e. V. sz. vége. Az athéni demokrácia válsága.
- I.e. 494. A plebejusok elverték a tribunus plebis választásának jogát Rómában.
- I.e. 462. Elhallgatás sztratógeosz reformjaitól meg-erősíti az athéni demokráciát.
- I.e. 450. A XII. táblás törvény megszületése Rómában.
- I.e. 445. A patriciusok és plebejusok közötti há-
zasság megengedése (Lex Canuleia),
Petikléasz sztratógeosz kora.
- I.e. 444-430. A peloponnészosi háború.
- I.e. 431-404. Az athéni demokrácia bukása. (Har-
minc tyrannosz)
- I.e. 367. A közföldek használatának szabályozá-
sa Rómában (Lex Licinia Sextia).
- I.e. 350. A C in dinasztia felemelkedése Kínában.

- I.e. 336-323. Makedóniai Nagy Sándor kora.
- I.e. 323-301. A hellenizmus kora.
- I.e. 315. Cendrarcuta egyesítette Észak-Indiát egyet-
len államban.
- I.e. 287. A consilium plebis határozatai kötelező.
körérvényé lettek (Lex Hortensia).
- I.e. 241. A praetori ízsizség keltérálása. (Praetor
urbanus, praetor peregrinus).
- I.e. 146. Rómák meghódítják a görög földet jelen-
lős részét.
- I.e. 133-121. Gracchus fivérek harca a közföldek sri
Rómában. (ager publicus).
- I.e. I. sz. A császárság államformájának kialakulá-
sa a rabszolgatartó római államban.
Sulla diktatúra Rómában.
- I.e. 80-79. Spartacus rabszolgafelkelése a római biro-
dalomban.
- I.e. 73-71. Első triumvirátus kialakulása Rómában.
- I.e. 60. Caesar meghódítja Galliát.
- I.e. 58-51. Második triumvirátus Rómában.
- I.e. 43. Octavianus (Augustus) megalapítja a ró-
mai császárságot.
- I.e. 1-11 u. III. A köztársasági formákkal leplezett csá-
szárság (principatus) kora Rómában.
Caracala kibővítszette a római polgárho-
got az egész birodalom szabad lakos-
ságára.
- IV-V. sz. Dominatus, mint a római császárság má-
sodik korszaka.
- 313. Constantinus császár milánói ediktuma a
keresztény vallás engedélyezése érdeké-
ben.
- 325. Constantinus államvallásáá emelte a ke-
resztényságot. Niceai zsinat.
- 395. A római birodalom kettészakadása Kelet-
és Nyugatrómai birodalomra.

- IV. sz. második felében. A népvándorlás kezdete. Nyugati gótok Itáliában.
- 407. A római légiók kivonulnak a brit szigetéről.
- V-IX. sz. A germán népek szokásjogának irásba-foglalása.
- 476. A nyugati-római birodalom bukása.
- 486. Chlodwig megalapítja a frank államot Gallia északi részén.
- 496. Chlodwig felveszi a kereszténységet.
- VI. sz. Az iszlám keletkezése. (Mohamed)
- VI-VII. sz. Szláv behatolás a kelet-római birodalomba.
- 507-511. A Lex Salica törvénykönyvek létrehozása.
- 527-565. Justinianus császár megkísérelti egyesíteni és helyreállítani a római birodalmat Ravennai exarchatus. (527-753.)
- 533, 568-774. A római jog kodifikációja.
- VIII. sz. Longobardok Itáliában.
- VIII. sz. Bizánci földművelőtörvény. (Nomosz Georgikosz)
- VIII. sz. A képműbéli mozgalom Bizáncban.
- 714-741. Martell Károly majordomus kora a frank birodalomban.
- 732. Martell Károly győzelme az arabok felett.
- 751. A Merovingok elhárulása a frank állam ellenél. (Pippin)
- 755. Pippin frank király kiűzte a longobardokat Rómából; a pápai állam (855-1870) keletkezése.
- 768-814. Nagy Károly uralkodása a frank birodalomban.
- 800. A frank birodalom császársággá lőrténő kiáltása. Nagy Károly megkoronázása.

- 800 körül.
- 811.
- 821-823.
- 843.
- 843-911.
- 864.
- 870.
- 886-911.
- 887.
- 887.
- 896.
- X. sz. elején
- 925.
- 962.
- 963.
- 997-1038.
- 1015-1054.
- 1018.
- 1024-1125.
- XI. sz. második felében.
- 1054.
- 1055.
- 1066.
- 1066-1087.
- 1073-1085.
- A Konstantinus-féle hamisított adománylevél. (Donatio Constantini)
- Krum bolgár kán győzelme Bizánc felett.
- Szláv Tanás mozgalma Bizáncban.
- A verdami szerződéssel János Lejos fiait felszűrik a frank birodalmat.
- A Karolingok Németországban.
- Borisz fejedelem felveteli a bizánci kereszténységet a bolgárokkal.
- *Prokhiron * bizánci jogforrás.
- Bölcs Leo kora Bizáncban.
- *Bazilika*, a bizánci jog utolsó nagy gyűjteménye.
- A frank birodalom végleges felbomlása.
- A magyar honfoglalás.
- A Kijevi Russz államnak kialakulása.
- Tomiszláv horvát fejedelem felveszi a királyi címet. Augsburgi csata.
- Okó * német római szent birodalom * császárává koronázása.
- Mészko felveszi Lengyelországban a kereszténységet.
- I. István uralkodása Magyarországon.
- Jroszláv kijevi nagyherceg uralma.
- II. Baszileiosz bizánci császár (*bolgár-szláv*) megdönti a bolgár cárságot.
- A frank (szláv) uralkodók kora Németországban.
- A *Rövid Pravda* megjelenése a kijevi államban.
- A római és bizánci egyház különválása.
- A cseh feudális állam részlete bomlása.
- Hódító Vilmos normandiai herceg megnődlája Angliát.
- Hódító Vilmos uralkodása Angliában.
- VII. Cergely pápa harca a polihai főpapalomért.

1076. Wormsi Zsinat, lelesezik VII. Gergely pápát.
1077. IV. Henrik német császár "canossa-járása", mint az investitúra harc része.
- 1085-1086. I. Vilmos angol király bírtokösszehúsa. (Domesday-book.)
1086. A Salisbury-i Gyűlés Angliában minden hitbéresi és alhűbéresi a király fűdai hűségére kötelezte.
1096. A keresztes hadjáratok kezdete.
- XII-XIII. sz. A német városi jogkönyvek keletkezése.
1102. Kálmán magyar király elfoglalja Horvátországot.
1122. Wormsi konokordatum a püspökök egyházi választásáról és javadalommal történő ellátásáról. Megegyezés a pápa és a császár között.
1122. Az investitúra harcot befejező wormsi konokordatum.
- 1138-1154. Sváb dinasztia (Hohenstaufok) Németországban.
1138. A lengyel feudális állam részekre bomlása.
1164. Clarendoni határozatok (constituciók) Angliában a megírasedet egyházi javadalom ügyében.
1166. Az utazó bírák működésének részletes szabályozása (clarendoni assize) Angliában.
1169. II. Henrik rendelete a grófságok és századkerületek nagy zsűri-jének kialakításáról Angliában.
1179. A kirávi nagyfejedelemség felbomlása. Lateráni zsinat (3.) a pápaválasztás módjáról.
1180. Ranulph de Glanvill jogkönyve Angliában.
- 1180-1223. II. Filőp Ágost uralkodása Franciaországban.
1187. A második bolgár cárság önállóságának kezdete.

1190. Szebia függetlenedése Bizáncól.
1197. A német lovagrend megalapítása.
- 1199-1216. Földnélkülí János uralkodása Angliában.
- XIII. sz. A király 40 napja "elyének" érvényre juttatása Franciaországban.
- XIII. sz. Az angol királyi felsőbíróóságok (Court of Exchequer Chamber, Common Pleas, King's Bench) kialakítása.
- XIII. sz. Az ilékkező "his zsűri" kialakítása Angliában.
- XIII. sz. Elblagi Könyv, a legkorábbi lengyel szokásjog gyűjteménye.
1204. A keresztesek elfoglalják Konstantinápolyt.
1209. III. Ince pápa keresztes hadjáratot indít a valdenszek ellen.
1213. Anglia a pápát támerte el főhűbérurának.
1215. A lateráni egyetemes zsinat határozatai az egyház részvételiéről a bűntető ügyekben.
1215. A Magna Charta kiadása Angliában.
1215. A "Szászittár" jogárvy megjelenése Németországban.
- 1220, 1232. II. Frigyes egyházi és világi urak számára kiadott privilégiumai Németországban.
1222. Aranybulla kiadása Magyarországon.
- 1225-1270. IX. Lajos és reformjai Franciaországban.
1229. A toulouze-i zsinat felállítja a püspöki inkvizíció ereinek ilédszékéket.
1231. Birodalmi döntés megengedi a német tartományoknak a lörvényhozást országuk rendeinek egyértésével.
1232. IX. Gergely pápa a dominikánusokat kijelöli pápai inkvizitorokká.
1235. Mainzi birodalmi gyűlés. Birodalmi lörvény-szék felállítása.
1236. A közösségi földek elkertését lörvényesítő merloni statutum Angliában.
1240. Batu kán elfoglalja Kijevet.
- 1241-42. Talárfálás Magyarországon.

- 1250-es években. Henry Eracion jogkönyve (De legibus et consuetudinibus Anglie) Angliában.
1252. IV. Ince pápa az inkvizíciós eljárásban bevezette a tortúra alkalmazását.
1258. Az *Gríngó párlament* határozatai (Oxfordi proviziók) Angliában.
1264. Simon de Montfort győzelme a királyi seregek felett Angliában.
1265. Az első rendi képviselők gyűlése Angliában.
1270. A *Szent Lajos törvényei* c. gyűjtemény keletkezése Franciaországban.
1270. A *Sárvíz kör* jogkönyv megjelenése Németországban.
1273. Habsburg Rudolf német császárrá választása.
1274. Mihály bizánci császár a lyoni zsinaton elfogadta a nyugati kereszténységgel kötött uniót.
- 1277-1280. Ivajlo vezette paraszti felkelés Bulgáriában.
1280. Philippe de Beaumanoir jogkönyve Franciaországban.
- 1285-1314. IV. vagy Szép Fülöp uralkodása Franciaországban.
1285. A II. westminsteri statutum egyetemesen keleti felekezést a parasztiakat a földesurak okozott kárát.
1295. Az I. Edward által összehívott miniparlament Angliában.
1297. A *Hallgatók meg nem engedéséről* szóló törvény Angliában. (Confirmatio Chartarum)
- XIV-XV. sz. A rendi monarchia kora Franciaországban.
- XIV. sz. Rozmberk-i jogkönyv megjelenése Csehországban.
1301. Az Árpád-ék kihaltása Magyarországon.
1302. IV. Fülöp először hívta össze mindhárom rend gyűlését Franciaországban. (Alliances Réunies)
1302. *Uham saundam* - bulla az egyházi főhatalom jellegéről. (VIII. Bonifác)

10

8-7525

1308. A pártizsi parlamenti állandó biróságga lett.
1309. V. Kelemen pápa Avignonba helyezte az egyház székhelyét.
1311. Luxemburgi János *Nagy királyságlevele* Csehország számára.
1315. X. Lajos rendelkezése Franciaországban a serfek megváltással történő felszabadításáról.
1315. A parasztiok és pölgárok szövetsége kizorította a Habsburgokat Svájcól.
1322. Parlamenti határozat Angliában, miszerint törvény csak a király és a parlament gyűlési hozhat.
- 1331-1355. Dusan István kora Szerbiában.
1332. Lorrainok és pölgárok közös tárgyalása az angol rendi gyűlésben. (Alsóház kezdele.)
1335. Vlasztóréz Mátyás görög szerzetes joggyűjteménye. (Sztimacra.)
- 1337-1453. A *százéves háború* Anglia és Franciaország között Nagy Lajos magyar király kora.
1345. Haimonopolisz Konstantin *Halkokönyve* Hexabiblosz mint a bizánci jog első emléke.
- 1348-1355. IV. Károly kísérlete a cseli jog ésszerefeleltetésére. (Maurice Cartho)
- 1348-1349. A pestisjárvány Angliában.
1349. III. Edward első munkádevrendellete (Ordinance of Labourers) Angliában.
- 1349-1354. Dusan István törvénykönyvének megjelenése.
1351. A parlamenti által megválasztott munkástörvény (Statute of Labourers) Angliában.
1356. Aranybulla Németországban.
- 1356-1358. A Jacquesie parasztlázadás Franciaországban.
- 1356-1648. A tartományi közponosítás megszűntetése Németországban.
1357. Az állami birtokjog érvényesítési elősegítő ordonnance Franciaországban.
1357. Márciusi Ordonnance Franciaországban a rendi gyűlés rendszeres összehívásáról.

8-7525

11

1360. A szokotti munkások megbélyegzéséről szóló törvény Angliában. (Csavargó törvények.)
1366. Az angol parlament megtagadja az 1000 font évi hitbérleti a pápának.
1374. Nagy Lajos Kassai Prvilegiuma a lengyel nemesség számára.
1380. Kulikovi tilkózel, az orosz államok egyesülésének kezdete.
1381. Wat Tyler vezette parasztfelkelés Angliában.
1382. Az eretnekek üldözéséről szóló törvény Angliában.
1386. A lengyel-Itván perszonális unió létrehozása. Dübői András jogkönyvének megjelenése Csehországban.
1401. Az eretnekek megégéséről szóló törvény Angliában.
1410. A német lovagrend visszaszorítása a grünewaldi csatával.
- 1414-1418. Konstanzi zsinat.
1415. Husz János mátyára bocsátása.
- 1419-1437. A huszita forradalmi háborúk kora.
1430. A 40 szülfingves választójogi törvény Angliában.
1433. Prágai kompaktáták. A husziták jobbszárnyának meggyezése a császárral.
1439. Hátározatlan időre adóí szavazati meg a francia rendi gyűlés.
1453. Kelet-római birodalom bukása. (Bizánc)
1454. II. Mohamed elfoglalja Konstantinápolyt.
1454. Nieszawai Statutum Lengyelországban.
1454. Az erősödő királyi hatalom elhatározta Franciaországban a helyi szokásjogok irásba foglalását.
- 1455-1485. A régi feudális arisztokrácia (fehér és piros róza) harca Angliában.
1456. Nándorfehérvári csata. Hunyadi legyőzi II. Mohamed-szultánt.
- 1458-1490. Hunyadi Mátyás kora Magyarországon.

12

8-7525

1480. III. Iván végleg kiszorította a tatárokat orosz földről.
1484. VIII. Ince pápa *boszorkányhullátja*. (*Summis desiderantes affectibus*.)
1485. A Tudor-ház abszoluthizmusának kezdete Angliában. (III. Richárd esete.)
1485. III. Iván bekebelezi Novgorodot a moszkvai államba.
1487. A jobbágyok röghözköltése Csehországban.
1487. A *Boszorkányok Kalapácsa* (Malleus Maleficarum) c. könyv kiadása a boszorkány-ságról.
1489. VII. Henrik eltiltja a parasztlétszám lerombolását Angliában. (Parasztkisajátítás folyamata.)
1492. Columbus.
1495. A wormsi birodalmi gyűlés kimondja az *örök országos békét* Németországban.
1496. A birodalmi kamarai bíróság (Reichskammergericht) állandó felsőbíróság lett.
1497. Piotkóvi Statum Lengyelországban.
1497. Szügyehnyik kiadása Oroszországban. (Első Szügyehnyik.)
1497. A királyi nagytanács kizárólag bírói joghatóságú alakul Franciaországban.
1497. A mezőgazdasági forradalom Angliában.
1497. A feudális abszolútizmus kora Franciaországban.
- 1500-as években.
- 1500 körül.
- 1500 k. -1772.
1505. *Szegény Korrad* *parasztfelkelés Szábföldön. Vsehrd Viktorin Kornél* *Kilenc könyve Csehország jogáról, bíróságairól és tábláiról*.
1505. A nemesi közletársaság kora Lengyelországban. Radomi Sejm határozata a *Nihil novi* *-ról Lengyelországban.
1506. Jani Laski-féle lengyel joggyűjtemény.
- 1509-1547. VIII. Henrik kora Angliában.
1514. Az 1485. óta legelőrvé változtatott földek számára alakításáról szóló törvény Angliában.

8-7525

13

1514. Dózsa-féle parasztháború Magyarországon.
Werbezi István Hármaskönyve.
- 1515-1547. I. Ferenc a rendi gyűlési háttérbeszortja Franciaországban.
Morus Tamás 'Utopia'-ja.
A wormsi birodalmi gyűlés. Luther kiátkozása.
A német parasztháború.
Mohácsi csata.
1525-1548. A Habsburg-abszolútizmus kora Csehországban.
1530. VIII. Henrik újabb 'csaravágyó' Angliában.
1532. Carolina büntetőjogi és büntető eljárási törvény Németországban (Constitutio Criminalis Carolina).
1534. Az angol állam szakítása a római pápával (Ecclesia Anglicana)
- 1534-1584. IV. Iván uralkodása Oroszországban.
1530. I. Ferenc büntető törvénykönyve Franciaországban. A legfőbb inkvizíciós bíróság
1542. A legfőbb inkvizíciós bíróság (Szent Officium Kongregációja) szervezése Rómában.
1547. IV. Iván fejreszi a cári címet Oroszországban. Angol törvény a kötelező imakönyvről.
1548. Robert Keit-féle felkelés Angliában.
1549. I. Ferdinánd módosítja az Ulászló féle cseh alkotmányt.
1550. Második Szugrebnyik Oroszországban.
1550-1653. A rendi gyűlés (Zemszkij Szobor) kora Oroszországban.
1553-1558. Katolikus restaurációs kísérlet Angliában. (Tudor Márta.)
1555. Angsburgi vallásbéké (cuius religio, eius religio).
1557. Londoni nyomdácéh monopóliumot kapott Angliában.
1558-1603. I. Erzsébet uralkodása Angliában.
1562. A munkabérek és napszámberék szabályozását a békebíró feladatává levő törvény Angliában.
- 1564-1572. Az opricsnyina Oroszországban.
1566. A királyi bírók elfüggetlenítésének törvénye Franciaországban (Moulin-i ordonnance).
1569. Lublini országgyűlés. Lengyel-Ílrván unió.
1571. Az anglikán egyház 39 hittételének törvénybe iktatása.
1572. A protestánsok lemeszterlése Párizsban (Szent Bertalan-éj).
1572. Az 'opricsnyina' megszüntetése Oroszországban Valois Henrik választási feltételei (Arthuri Henriciani) mint a lengyel nemzeti demokrácia alaptörvénye.
1580. Cári rendelet a parasztiok költözésének ideiglenes megtiltásáról. Tízalmi évek.
1581. Németalföld elszakad Spanyolországtól.
1588. A spanyol armada veresége.
1589. Ílrván Statutum kiadása.
1595. A Bourbon-dinasztiát alapítja meg IV. Henrik Franciaországban.
1597. A jobbágyok röghözköltése Havasalföldön (legatura).
1597. Az angol alsóház feltrátoit intéz a monopóliumok ellen.
1597. A földesuraktól öt év óra elköltöző jobbágyokat visszakényszerítő cári ukáz Oroszországban.
1597. Erzsébet angol királynő törvénye a bekerítésék elfüggetlítéséről.
1598. Nantes-i ediktum a protestánsok vallás szabadságának biztosításáról Franciaországban.
1598. A Rurik-törz kiűzése Oroszországban.
1603-1625. Monopoliumellenes javaslat tárgyalása az angol alsóházban.
1606. I. Jakab uralkodása Angliában.
1606. I. Jakab elfordult a vármok kivételét a parlament megérdézésé nélkül.

1607. Virginia gyarmati telepítés megalapítása Amerikában.
1607. M. Bolonnyikor-féle parasztlázadás Oroszországban.
1607. A tizenöt éve elközlelt jobbágyok vissza-kényszerítéséről szóló cári ukáz,
1609. I. Jakab új, felemelt vármokai vet ki Angliában.
1613. A Romanov-ház trónrajutása Oroszországban.
1613. Parasztképviselek a cárválasztó Zemszki Szobor ülésén.
1614. A rendi gyűlés összehívása a francia burzsoá forradalom előtt.
1614. Az adók megajánlására összehívott parlament I. Jakab feloszlatja Angliában.
1618. A harmincéves háború kezdete. Cseh függetlenségi harc.
1620. A fehérlégi csata.
1620. *Mayflower* puritán kivándorító hajó.
1621. Az angol parlament felújította a vádialhelyezés fegyverét a monopólium visszaélések ügyében.
- 1624-1642. Richelieu kora Franciaországban.
- 1625-1649. I. Károly uralkodása Angliában.
- 1627-1628. II. Ferdinánd *megújított országrend*-et becsífoli ki Csehország és Morvaország számára.
1628. A *Jogok Kérése* (Petition of Right) Angliában.
1629. Massachusetts alapítása Amerikában.
1635. A *hajópánzek* formájában kivett új adó-nem bevezetése Angliában.
1640. A *Rövid Parlament* Angliában.
1640. A Hosszu Parlament összehívása Angliában.
1641. A *Hosszu Parlament* határozatai a királyi jogok korlátozásáról.
1641. május. Lord Strafford kivégzése parlamenti határozat alapján Angliában.

1642. A fegyveres harc kezdete Angliában a parlamenti burzsoázia és a király között.
1642. Az angol polgári forradalom a parlament megbízottjai alá rendelle a katonaságot.
- 1642-1648. A polgáriháború Angliában.
- 1643-1715. XIV. Lajos feudális abszolutizmusa Franciaországban.
1644. Laud érsek halálra ítéltése és kivégzése Angliában.
1644. Peroszország felállítja az állandó hadsereget. (I. Frigyes Vilmos nagy választó.)
1646. A hűbéri nemesi tartozások eltörléséről szóló törvény megjelenése Angliában.
1647. A levellerek *A Nép Szerződése* című (Agreement of the People) programja.
- 1648 április. I. Károly király megszökik a tárgyalásokat a parlamenttel.
- 1648-1652. A Fronde lázadás Franciaországban.
1648. A vesztifáiai béke.
1648. Csonka parlament Angliában.
- 1648-1806. Az abszolutizmus kora a német római birodalomban.
- 1649 január. I. Károly angol király kivégzése.
- 1649 tavaszán. Dél-Angliában a diggerek a birtokokat kezdik elfoglalni.
- 1649 május. A *leveller* -mozgalom leverése az angol hadseregben.
- 1649-1660. Az angol *közírásosság* kora.
1649. Törvénykönyv (Szobornoje Ulozsenije) Oroszországban, mely a jobbágycsapatok végleg röghöz köti.
1651. Az angol *Hajózási törvény*. (Navigation Act)
1652. Winsianley *A Szabadság Törvénye* c. műve.
1653. április. Cromwell székfoglalása a csonka-parlamenttel.
1653. Cromwell a *Lord-Protektor* címet vette fel, és életbe léptette az új alkotmányt. (Instrument of Government.)

1654. Az ukrán ruda határozata az orosz állammal kötendő egyesüléséről.
1655. Jamaica sziget gyarmatosítása az angolok által.
1656. Alasó-Ausztria büntetőtörvénykönyve. (Praxis Criminalis.)
1657. *Alásznos kérvény és tanács * c. utabb alkotmány Angliában, mely visszaállította a felsőházat.
1658. Cromwell halála.
1659. XIV. Lajos 20 évre visszamenőleg hatálytalanná a közösségi földek elvétele.
1659. Monk lábornok összehívta a Hosszú Parlament Angliában.
1660. II. Károly első parlamenti nyuból meghozza a nemzeti bírtokok hibéi kötelezettségei eltörléséről szóló, forradalom alatti törvényt.
1660. A királyság intézményének restaurálása Angliában.
1660. Olvái béke. Poroszország függetlenítése Lengyelországtól.
1661. Törvény, mely a városi tisztviselőket esküvel kötelezte az anglikán egyházi szertartások követésére.
1662. II. Károly elejtette *tűrelmi deklarációját * Angliában.
1662. Törvény, mely a lelkészeket, tanítókat esküvel kötelezte az anglikán liturgia elismerésére.
1665. Az *5 mérföldes törvény * az anglikán liturgiára esküt nem levő lelkészek ellen.
- 1667, 1670, 1673, XIV. Lajos plágári, büntető eljárásjogi, kereskedelmi jogi, tengeri kereskedelmi, és *Fekete kódex*-ei.
- 1667-1671. A Sztyeán Razin-féle parasztháború.
1669. A harmadolástól (tráge) szóló rendelet kibocsátása Franciaországban.
1670. XIV. Lajos francia király ordonnance-a a büntető eljárás szabályozásáról.

1672. II. Károly újabb *tűrelmi deklarációja * Angliában.
1673. Az alsóház megszűntette az új városi privilégiumok (charter) kiadását Angliában.
1673. A katolikusokat, minden köztisztviselőből kiszorító *Test-Act * törvény a biztonyságtételről Angliában.
1678. Határozat az angol alsóházban, hogy a király részére segélyt vagy járulékot csak az alsóházzal lehet kezdeményezni.
1679. I. Péter cár.
- 1682-1725. A *Habeas Corpus * törvény Angliában.
1685. A Nantes-i ediktum visszavonása Franciaországban.
1682. A gallikán egyház, Versailles-i zsinat.
- 1685-1688. II. Jakab uralkoma Angliában.
1686. Buda visszatoglalása a törököktől.
1687. II. Jakab angol király kibocsátja tűrelmi deklarációját.
- 1688 december. II. Jakab elmenekült Angliából.
1688. Politikai vétség Angliában a tűrelmi deklaráció kihirdetése miatt.
1688. *Dicsőséges forradalom * Angliában.
- 1689 február. A *Jogok Deklarációja * (Declaration of Rights) Angliában.
1689. A *Jogok Törvénye * (Bill of Rights) Angliában.
- 1694-1778. Voltaire.
1695. Az angol alsóház megtagadja a cenzura meghosszabbítását.
1697. A pártizsi parlament rendelete a kivallatás módjairól.
1701. A *Trónöröklési törvény * (Act of settlement) Angliában.
1701. I. Frigyes felveszi a porosz királyi címet.
- 1701-1713. Spanyol örökösödési háború.
1707. Skóciaország egyesítése Angliával.

1710. A 600 fontos választójogi törvény megjelenése Angliában.
- 1710-évi. Újabb bekerítési törvények Angliában.
1711. A Szenátus kormánysszerének kialakulása Oroszországban.
1713. Az utrechti béke.
1714. Nyilvános gyűlések "törvénytelenné" választói szülői törvény Angliában.
- 1714-1747. A hannoveri I. György uralkodása Angliában.
1714. I. Péter cár rendelete az egységes szolgálo nemesség megteremtéséről.
1716. A "Hadsereg-Szabályzat" meghozatala Oroszországban.
1721. Rendelet a paraszti családjától elkülöníteti eladástól Oroszországban.
1723. Generális direktóriumban egyesült Proszországbán a tilkos laudócsok, a főhadbiztonságot és az udvari kamart.
1726. A Tilkos Tanács bevezetése Oroszországban.
- 1740-1786. II. Frigyes porosz király kora.
- 1741-1748. Osztrák örökösödési háború.
1742. Az angol parlament megerősít bízalmat Walpole miniszterelnöktől.
1748. A bíróságok és az eljárásjog reformja Poroszországban (Codex Fridericianus).
1748. Montesquieu "A törvények szelleme" c. (L' esprit des Loix) könyvének megjelenése. A cseh-morva földeket az osztrák tartományokkal közös igazgatás alá helyezték.
1749. Bajor birtelőkódex.
1751. A héteves háború kora.
- 1756-1763. Az angol parlament bízalma fenntartja az idősebb Pitt miniszteri megbízatását.
- 1760-1825. Saint-Simon.
1762. Rousseau "A társadalmi szerződés" c. (Du contrat social) könyvének megjelenése.
- 1762-1796. II. Katalin cárnő.
1763. A párizsi béke. Franciaország lemond Canadáról.
1764. Czartoricki hercegek pártjának reformkísérletei Lengyelországban.
1764. Beccaria "A bűnről és a büntetésekről" c. munkájának megjelenése.
1765. A házai jogot tanító Blackstone Kommentárjának megjelenése Amerikában.
1768. Mária Terézia büntetőkódexe (C. C. Theresiana)
1769. Törvény a géprombólók halállal büntetéséről Angliában.
1772. Lengyelország első felosztása.
- 1772-1837. Fourier.
1773. A "bostoni tealázadás".
- 1773-1774. Purgacsov lézardása.
1774. Az amerikai gyarmatok képviselőinek philadelphiai kontinentális kongresszusa.
- 1774-1792. XVI. Lajos uralkodása Franciaországban.
1775. Az amerikai gyarmatok képviselőinek második philadelphiai kongresszusa.
1775. Mária Terézia jobbágyréntense Csehországnak.
1775. II. Katalin kormányzósági reformja Oroszországban.
- 1776 július 4. Az amerikai Függetlenségi Nyilatkozat.
1777. XVII. Lajos csarargótörvényre (gályára küldés).
1781. Az "Egyesült Gyarmatok" szövetségi cikkelyek kinyilvánítása Amerikában.
1783. Versaillesi békében Anglia elismeri az U. S. A. függetlenségét.
1785. II. Katalin királságglevele az orosz nemesség számára.
1786. Az angol grammatosított Bengáliában az adóbeszedő zemindárokat ismerik el földtulajdonosoknak. (Permanent Land Settlement.)
1787. II. József büntetőtörvénykönyve.
1787. A Philadelphihába összehívott "alkotmányozó konvent" megalkotta az Egyesült Államok alkotmányát.

1. 37. A kiváltságosak megadóztatása cájából össze-
 űl az előfelék (Nobles) gyűlése Francia-
 országban.
- 1788-1792. A *Nagyéves Sejm* Lengyelországban.
- 1789 május 5. A francia Államnos Rendek összeülése Fran-
 ciországban.
- 1789 június 24. A parnásg többsége csatlakozik a harmadik
 rend iléséhez.
- 1789 július 9. Az Államnos Rendek átalakulása Alkotmányozó
 Gyűléssé.
- 1789 július 14. A Basille bevétele.
- 1789 augusztus 4. A hűbériség elvi megszüntetéséről szóló hatá-
 rozat Franciaországban.
- 1789 augusztus 26. *Emberi és polgári jogok deklarácio* -ja.
- 1789 október 5. XVI. Lajos jóváhagyja az *Emberi és polgári
 jogok deklarácioját*.
- 1789 október 9. Az ideiglenes büntető eljárásról szóló dekrétum
 Franciaországban.
- 1789 november 2. Hatalmazat a francia egyházi birtokok állami tu-
 ladjonba vételéről.
1789. George Washingtoni megválasztják az USA el-
 nökévé (1789-1797).
1789. A szövetségi bíróságokat és a Legfelső Bró-
 ságot felállító törvény az USA-ban.
1789. A szövetségi alkotmány élethelisése az USA-
 ban.
1791. június 14. Dekrétum (Le Chapelier) a munkásszervez-
 kedések ellen Franciaországban.
1791. június 20. A király (XVI. Lajos) szökése Párizsból
1791. szeptember 3. A polgári monarchikus alkotmány létesítése
 Franciaországban.
1791. szeptember
 16-20. A végleges új büntető perrendtartásról szóló
 dekrétum Franciaországban.
1791. szeptember
 30. Az Alkotmányozó Gyűlés feloszlása Francia-
 országba.
1791. október 6. A francia búrzsóá büntetőködex kiadása.
1791. A liberum veto megszüntetése Lengyelország-
 ban. Új alkotmány.
1792. április 20. Franciaország hadai üzem Ausztriának.
1792. augusztus
 10. Tömegfelkelés Párizsban.
1792. Augusztusi dekrétumok. Államnos választójog
 slb.
1792. szeptember 2. A francia forradalmi seregek győzelme,
 november 6. (Valmy, Jemappes) a poroszok és osztrákok
 felett.
1792. szeptember
 elején *Szeptemberi mészárlások* Párizsban.
1792. szeptember
 21. A francia konventi dekrétuma a köziársaság
 kikijárlásáról.
1793. január A király (XVI. Lajos) kivégzése Franciaor-
 ságban.
1793. január 7. Törvény szünteti meg Franciaországban az
 örökösített és a szerzett javak közötti külön-
 séget.
1793. május 31. 29 gronandista képviselő kizárása a konventből.
1793. június 10-11. A francia konventi határozatai az 1669. évi
 harmadolási rendelet alapján elveti paraszti
 földek visszaszolgáltatásáról.
1793. június 24. A polgári demokratikus köziársasági (jakobi-
 nus) alkotmány.
1793. július 17. A francia konventi határozata minden hűbéri
 tartozás azonnali megszüntetéséről.
1793. október. Mária Antónia francia királynő és a gronandista
 képviselők kivégzése.
1793. október 10. Dekrétum a francia alkotmány végrehajtásának
 felfüggesztéséről, Központi Bizottságról.
 (Jakobinus diktatura.)
1793. Lengyelország második zori feloszlása.
1794. Thoms Paine *Az emberi jogokról* c. köny-
 vének megjelenése.
1794. július 27. Búrzsóá ellenforradalom Franciaországban, a
 (Termidor 9.) jakobinusok bukása.
1794. Porosz országos jog (Landrecht) létrejötte.
1794. Kosciuszko felkelése Lengyelországban.

- 1794-1801. Felfüggesztik a »Habeas Corpus« törvény hatályát Angliában.
1795. augusztus 25. A III. év antidemokratikus burzsoá közfajsasági direktoriális alkotmányra Franciaországban.
1795. november Lengyelország végleges felosztása.
1795. november 1796. Babeni híkos direktóriumának kiáltványa megjelentik.
1796. 1799. Az angliai levelező egyesületek behatása.
1797. május 26. Babeni kitérője.
1799. november 9. Bonaparte székfoglalási az ötszázak tanácsai. (Brumaire 18-a)
1800. február 17. Az igazgatási szervezet kialakításáról szóló törvény létrehozása Franciaországban. Melyre, került, község.)
1801. Luneville-i béke jóváhagyja a Rajna balpartján lévő Francia annexiót.
1801. Napoleon megszerzését követő példával (Koncordatium).
1801. Irországot az angolok törvényhozásilag egyesítik Angliával.
1801. Gyermekmunkakutató szabályozó gyári törvény Angliában.
1802. Franciaország békét köt Angliával. (Amiens)
1802. augusztus 2. Bonaparte Napoleon életfogytiglani konzul.
1803. Cári ukáz engedélyezte, hogy a parasztok megválthattak terhektől.
1803. Az USA 15 millió dollárért megvásárolta Napoleontól Louisiana-t.
1804. március. »A franciák polgári törvénykönyve« (Code Napoleon) kihirdetése.
1804. Bonaparte Napoleon felvezi a Franciák Császára címet. I. Ferenc magyar és cseh király felvezi az osztrák császári címet.
1806. Ferenc osztrák császár lemond a német császári méltóság viseléséről. »Római szent birodalom« megszűntetése.
1806. A francia polgári perrendtartásról szóló törvény megjelenése.
1806. Napoleon 16 német államot a Rajnai szövetségben egyesít.
1807. Napoleon a liszti békeben visszaszorítja Poroszországot.
1807. Poroszországban rendelet törli el az örökös jogbágyt.
1807. A francia Kereskedelmi Törvény kiadása.
1808. Porosz városi rendtartás kibocsátása.
1808. A porosz tiszti állások megnyitása a polgárok számára.
- 1809-1825. Közép- és Dél-Amerika államainak forradalmi Bielikódex megjelenése Franciaországban.
1810. A Szperanszkij féle magánjogi törvénykönyv. tervezete Oroszországban.
1810. Az iparszabadság nyilvánítása Poroszországban.
1811. A paraszti birtokok dologi terhének megszüntetéséről szóló rendelet Poroszországban.
1811. Osztrák polgári törvénykönyv megszüntetése (OPTK).
1812. Újabb törvény a géprombolás halálos bűntetéséről Angliában.
1813. A bajor büntetőtörvénykönyv megalkotása a Code pénal hatása alatt.
1814. Napoleon trónfosztása.
1814. május 2. XVIII. Lajos alkotmánytervele (Charte constitutionnelle).
- 1814-1815. Bécsi kongresszus. A Szentszövetség megalkotása.
1814. Anglia megszerzi Malta szigetét.
1815. A Német Szövetség (Deutscher Bund) laza federációjának létesítése.
- 1816, 1817, 1819. A jbbágysság személyi függőségének megszüntetése a hali orosz tartományokban.
1816. Újabb »Habeas Corpus« törvény kiadása Angliában.

- 1818-1820. Egyes délnémet államok alkotmányos monarchiá-
vá alakultak (Bajorország, Báden, Württen-
berg, Hessen-Darmstadt).
1819. Gyermekmunkaközlő szabályozó újabb gyári tör-
vény Angliában.
1819. A Péter-mezei vérengzés Angliában.
1819. Florida felsziget megszerzése az USA által.
- 1819-1821. A Missouri állam felvétele nyomán kialakult
valóság az USA-ban.
1823. A Monroe-elv kihelyezése Amerikában.
1824. A konzervatív X. Károly kerül a francia ki-
rályi trónra.
1824. Feloldják a munkás egyesületi tilalmakat Angliá-
ban. Trade-Unionok szervezésének megün-
dülése.
1825. Francia törvény az emigráns nemesség kárpótlásáról.
1825. A dekabristák felkelése Oroszországban.
1828. A polgári demokrácia Jackson megválasztása
az Amerikai Egyesült Államok elnökévé.
1829. Az Emancipációs Törvény Angliában a kató-
likusok számára.
1830. Algéria elfoglalása a francia gyarmatosítók ál-
tal.
1830. A cenzúra bevezetéséről szóló rendelet Fran-
ciaországban. *A júliusi forradalom.*
1830. Lajos Fülöpöt meggyilkolják a francia trónra.
Az 1830. évi Charta.
1831. A napóleoni büntető kódex módosításáról szó-
ló törvény.
1831. Lyoni munkásfelkelés.
1831. Újabb gyári törvény Angliában.
1831. Belgium polgári alkotmányának megalkotása.
1832. Választójogi reform Angliában. (10 fontos
választójog.)
- 1832-1833. Román alkotmány, a Szervezeti Szabályzat
(Regulamentul Organice)

1832. XVI. Gergely pápa kibocsátja a "Mirari vos"
köhvelét.
1833. Az első Trade-Union kongresszus Angliában.
1833. A 8 éven aluli gyermekek foglalkoztatását el-
tilló gyári törvény Angliában. (Gyári fellégye-
lés.)
1834. A szegénytörvény meghozatala Angliában.
1834. Az Amerikai Egyesült Államokban megalakult
az Országos Szakszervezeti Szövetség.
1834. A lyoni munkásfelkelés megismétlődése.
1835. A londoni "Államnos Munkás egyesület" a nép
chartájába foglalja követeléseit.
- 1835-1851. A chartista mozgalom Angliában.
1835. Városi törvény Angliában.
1835. A chartista mozgalom petícióját az angol par-
lament elutasítja.
1835. Az Igazak Szövetségének megalakulása Wei-
ling Vilmos vezetésével.
1835. Az Orosz Birodalmi Törvénygyűjtemény élbe-
léptetése.
1836. A polgári házaság engedélyezése Angliában.
1838. A gabonavám ellenes liga megalakulása Man-
chesterben.
1840. Cári utkáz az urali gyártmányonok jobbágyai-
nak felszabadításáról.
1841. A gyermekmunkaközlő szabályozása Franciaor-
szágban.
1841. A chartista mozgalom második petícióját is
elvetette a parlament.
1842. A polgári eljárás módosításáról szóló törvény
Franciaországban.
1842. Francia-Kongó gyarmatosítása.
1842. A felnőtt női munkaközlő korlátozó gyári tör-
vény Angliában.
1844. A kereskedelmi kódex módosításáról szóló
törvény Franciaországban.
1844. A sziléziai lakások felkelése.

1845. Engels 'A munkásosztály helyzete Angliában' c. művének megjelenése.
1846. Birtelődörvény átbeléptetése Oroszországban.
1847. A 10 órás munkaidőről szóló gyári törvény Angliában.
1847. Pénzügyi krízis Franciaországban.
1847. A Kommunizisták Szövetségének megalakulása.
- 1848.-1849. A német polgári forradalom.
1848. február. A Kommunista Kihívány megjelenése.
1848. február 24. A februári forradalom Franciaországban. Az ideiglenes kormány közlérsaságának valja magát.
1848. március 2. Blandinai követési a munkásszövetkezési Unalmak feloldását.
1848. március 13. A bécsi forradalom. Metternich bukása.
1848. március. A nyilvános pellengéret állítási megsztimotik Franciaországban.
1848. március 18. Milánóban is fellángol a forradalom.
1849. március. A frankfurti parlamenti elogadja a birodalmi alkotmányt.
1848. március, szeptember. A 11. illetve a 12 órás munkaidő szabályozásáról szóló törvények Franciaországban.
1848. április 25. Új alkotmány kihirdetése Ausztriában. Pillersdorf-féle alkotmány.)
1848. május 4. Az alkotmányozó gyűlés összesen Franciaországban.
1848. május 18. A frankfurti parlamenti megnyitása.
1848. május 22. A porosz alkotmányozó nemzetgyűlés összeülése.
1848. június 14. A fegyverraktár (Zeughaus) elfoglalása Berlinben.
1848. június 22. A Franciaországi nemzeti műhelyek megszűntelése. A júniusi forradalom kiörése.
1848. június 26. Cavaignac lábnok legyőzte a párizis munkáság felkelését.
1848. november 4. A második közlérsaság alkotmánya Franciaországban.

1848. december 5. A porosz király alkotmányt bocsát ki.
1848. végén. Német választótörvény kihirdetése.
1849. március 4. Osztrák birodalmi alkotmány okirogására.
1849. május 30. A háromosztályos választójog kibocsátása Poroszországban.
1849. június. A frankfurti parlamenti Smitgartha menekült maradványát a helyi kormány szétkergeti.
1849. Poroszország és Ausztria is bevezette az esküdszéki bíráskodást.
1850. január 31. IV. Frigyes Vilmos kibocsátja az új alkotmányt.
1850. Az olmituzi egyezmény a Német Szövetséget (Deutscher Bund) Ausztria vezetése alatt viaszállítja.
1850. A munkásségi kizsartló választójogi törvény Franciaországban.
1850. A egyetemesmunkaidő szabályozása Franciaországban.
1850. Másodrendű perasztú szolgálhatást ellörzése Poroszországban.
1851. december 2. Bonaparte Lajos államcélvnye.
1852. Ferenc József meggyezése a pápával.
- 1852-1870. A második császárság kora Franciaországban.
1852. december 1. Bonaparte Lajos népszavazás után felveszi III. Napoleon császárt címet.
1852. Kölni per a Kommunizisták Szövetsége ellen.
- 1853-1856. Krimli háború; párizsi békeszerződés.
1854. Az 1810. évi Francia büntetőtörvény intézkedéseit a polgári halálra vonatkozóan elörök.
1854. A Kansas-Nébraska-törvény a rabszolgaság feletti dördesit az egyes államokra bizza az USA -lna.
1858. A 600-300 fontos választhatósági census megszűntelése Angliában.
1859. Francia-osztrák háború. Lombardia felszabadítása.
1859. Az osztrák csapatok kivonulnak a pápai államból.

1859. Kanada védővámrendszert hozta létre.
 1860. Októberi diploma kiadása Ausztriában.
 1860. Ábrahám Lincoln elnöké választása az USA-ban.
 1860-1865. Polgárháború az USA-ban.
 1861. február 19. Manifestum a jobhágyfelszabadításról Oroszországban
 1861. A februári páteus kibocsátása Ausztriában.
 1861. Az Egyetemes Európai jogtörténet * tanításának bevezetése Magyarországon.
 1862. A porosz király megnívja a kormány élére Bismarckot.
 1862. Lincoln benyújtja a homeslead (családi bírtok) törvényt a kongresszusnak.
 1862. Lincoln elnök kiadja a rabszolgákat feloldó Felszabadító Kijelentést.
 1864. Ausztria és Poroszország közös háborúja Dánia ellen Schleswig és Holstein tartományokért.
 1863. Lassalle Ferdinand megalakítja az Államnos Német Munkásszövetséget.
 1864. A jobhágytság megszüntetésének reformja Orosz-Lengyelország számára.
 1864. Birósági szervezeti törvény Oroszországban.
 1864. A pápa kiadja a "Syllabus" elnevezésű encyklikáját (összefoglalás korunk lévelységeiről).
 1865. A 13. alkotmánymódosítás az USA alkotmányában. A rabszolgaság eltörlése az USA egész területén.
 1866. Königrätz-i csata. Ausztria vereséget szenvedett Poroszországtól.
 1866. Az Internacionáléhoz kapcsolódó amerikai "Országos Munkásszervezet" megalakítása.
 1867. Újabb választójogi törvény Angliában.
 1867. Anglia az elszakadástól félve Kanadát dominiumi jogállásra emelte.

1867. Északnémet Szövetség alakul porosz tervek alapján.
 1867. Az osztrák örökös tartományok számára a december 21-i alkotmány megteremtését polgári alkotmányosságot hoz.
 1867. Az Egyesült Államok megvásárolja Alaszkát Oroszországtól.
 1867. Az Egyesült Államok kiadja az ujfépítési törvényt.
 1869. A Német Szocialista Munkáspárti megalakítása az eisenachi kongresszuson.
 1869. Szövetségi ipartörvény megjelenése Németországban.
 1870. február. III. Napoleon liberális alkotmányt ígér.
 1870. szeptember. Sedani csata. III. Napoleon fogságba kerül.
 1870. szeptember. Ideiglenes kormány alakul Párizsban.
 1870. Az olasz állam csapatai megszállták Rómát.
 1871. A 9 óras munkaidőről szóló törvény Angliában.
 1871. A törvény elismeri Angliában a trade-unionok jogi személyiségét.
 1871. A német birodalom büntetőtörvénykönyvének megjelenése.
 1871. január 18. Versaillesben kiküldik az új német birodalom császárságát.
 1871. március 18. A versailles-i kormány megkísérlti a párizisi proletáriátus lefegyverzését.
 1871. március 28. A Párizsi Kommunon kiküldése.
 1871. április 2. A Párizis Kommunon rendelkezik az állam és egyház szétválasztásáról.
 1871. április 16. A Párizsi Kommunon dekretuma az elhagyott gyárak és üzemekről.
 1871. április 20. A Párizsi Kommunon programnyilatkozatának kibocsátása. (Kommunális program, Deklaráció a francia néphez).

1871. április 30. A Párizsi Kommunán 5 tagú "közjogi bizottság" (Comité de salut public) szervez.
1871. május 28. A Párizsi Kommuná leverése.
1872. A litos választások bevezetéséről szóló törvény Angliában.
1873. A franciák törvényileg szüntetik meg az algériaiak földözöségét.
1873. Franciaország halatidő előtt kifizeti az 5 millió frankos hadi költséket Németországnak.
1875. Franciaországban létrehozzák a harmadik közléreosság alkotmányát.
1875. Coblen kongresszus. A Németországi Szociáldemokrata Párt alakulása.
1875. Angliában törvény ismeri el a kollektív szerződésék érvényességét.
1876. Az amerikai szocialista csoportok Szocialista Munkáspártjává egyesültek.
1876. Az I. Internacionálé feloszlása a philadelphiai kongresszuson.
- 1877-1878. Orosz-török háború San-stefanoi béke. Berlini kongresszus.
1877. Viktória angol királynő felveszi az "India császárnője" címet.
1878. A német Reichstag megszavazza a "kivételes törvényt".
1878. Lombroso "A büntető ember" c. munkájának megjelenése.
1879. A szocializmus hívei győzelmet aratnak a marseille-i harmadik munkáskongresszuson.
- 1879-1882. A hármasszövetség kialakulása. (Németország, Ausztria-Magyarország, Olaszország.)
1880. Franciaországban kihirdetik az általános anneszki a kommunárra vonatkozóan.
1880. A havro-i pártkongresszus elfogadja a francia szocialista párt programját.
1881. Az állami rend és a létesítményi nyugalom megővéséről szóló törvény megjelenése Oroszországban.
1881. Az Amerikai Munkásszövetség (AFL) megalakulása.
1882. Gyári törvények Oroszországban.
1882. Tuisz gyarmatosítása a franciák által.
1884. A szenátorok választásának rendjét szabályozó törvény Franciaországban.
1884. A választójogot ismét kiterjesztő törvény Angliában.
1885. A feltételes szabademborságról szóló törvény kibocsátása Franciaországban.
1885. Tonkin gyarmatosítása a franciák által.
1885. A megadó és javító büntetőeljárásról szóló törvény megjelenése Oroszországban.
1889. A Páramerikai Unió megalakulása.
1890. Bismarck kancellár bukása.
1891. A Sherman-féle törvény az Egyesült Államokban a trézárakat és monopóliumokat eltiltja.
1891. A Németországi Szociáldemokrata Párt erfurti programjának elfogadása.
1891. A feltételes elítélési bevezető francia törvény.
1892. Új városi törvény Oroszországban.
1893. Oroszországban törvényileg szabályozták a parasztlak közösségekől történő kilépését.
1893. Orosz francia szövetség létrehozása.
1893. A Dreyfus ügy.
1896. Madagaszkár gyarmatosítása a franciák által.
1896. Német terjeszkedés Kínában. (Kiasau)
- 1897-1898. Az Egyesült Államok háborúja Cuba szigetisért.
1898. Az Egyesült Államok annektálja a Hawaii szigeteket.
1898. Lenin "A kapitalizmus fejlődése Oroszországban" c. művének megjelenése.
1899. Anglia megátmadja a dél-afrikai bur közfűrsáságot.
1899. Polgári törvénykönyv (Bürgerliches Gesetzbuch) életbe lépése Németországban.
1900. Az angol parlament törvényt hoz az Ausztráliai Államsszövetség megletemléséről.

1900. Eugene Debs vezetése alatti megalakul az amerikai Szocialista Párt.
1901. A fakallkorusak bűnözéséről szóló törvény Angliában.
1901. Theodore Roosevelt elnök kérvényezésére az Egyesült Államokban.
1903. Az új Panama Köztársaság elszakadása Columbia-tól.
1904. Angol-francia szerződés. Kelet-Afrika megszállásáról.
- 1905-1907. Polgári demokratikus forradalom Oroszországban.
1905. január 9. A pétervári béke és hintetés verbefojtása. (Veres vasárnap.)
1905. augusztus 6. A cári kormány kiadja az "Állami Duma" névvel szemérméről szóló rendeletet.
1905. október 17. Cári manifesztum törvényhozó dunná ígért.
1905. Francia szocialista pártok egyesülése.
1905. Az állam és egyház szétválasztásáról szóló törvény. Franciaországban.
1905. A jénei kongresszus a német munkásmozgalom harci eszközöként fogadta el a politikai tömegsztrájkot.
1906. április 23. Alaptörvények megteremtik Oroszországban az egyeduralkodói hatalmat.
1906. Az állami Duma feloszlása Oroszországban.
1906. 1910. A szőlőipari agrártörvények.
1906. Az egyház és az állam szétválasztása Franciaországban.
1906. Megalakul az angol Munkáspárt (Labour-party).
1907. Angol-orosz egyezmény a középázsiai területekről.
- 1908-1912. A szőlőipari reakció évei Oroszországban.
1910. A Dél-Afriai Unió megszerzése.
1911. A lordok házának vétőjogi megszüntetése Angliában.

1911. Marokkó megszerzése a franciák által.
1912. Visont az Egyesült Államok elnökére választják.
- 1914-1918. Az első világháború.
1914. augusztus 4. A német szocialdemokraták megszavazták a hadihiteleket.
1914. A "birtoklás" védelméről szóló törvény Angliában.
1917. Az Egyesült Államok beavatkozik az I. világháborúba.
1917. április 3. Lenin hazatérése. Áprilisi tézisek.
1917. február. Polgári demokratikus forradalom Oroszországban.
1917. Lenin "Állam és Forradalom" c. munkájának megjelenése.
1917. október 26. Az Októberi Szocialista Forradalom dekrétuma a békéről.
1918. január 5. A "Dolgozók Kizsákmányolt Nép Jogairól" szóló deklaráció kihirdetése.
1918. március. A brszli-tilovszki béke.
1918. A Népképviseleti Törvény megjelenése Angliában.
- 1918-1933. A weimari köztársaság.
- 1919-1923. A versailles-washingtoni rendszer megteremtése.
1919. január. Versaillesi békekongresszus.

A kronológiai táblázat nem terjed ki a XX. sz. utolsó három évtizedére, de nem tekinthető a korábbi időkre vonatkozóan sem teljesnek. A táblázat segédesszék, ezért nem jelenti azt, hogy a benne megtalálható összes dátum eszlopontként történő megnevezése szükséges volna.